

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВОГО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (33)

Вінниця – 2020

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 1 (33)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року

Журнал
(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 3 від 25 лютого 2020 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Заболотний В.Ф., д.філ.н. Войцехівська Н.К., д.філ.н., проф. Слободинська Т.С., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В., к.мист-ства Іскра С.І., к.пед.н. Головська І.В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Луцинкевич Л.А., Царик А.П.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол.: Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2020. – Випуск 1(33). – 155с.

З М І С Т

ВІДПОВІДАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО – ШЛЯХ ДО УСПІХУ

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ

РОМАНЕНКО В.В <i>Англійський фольклор як засіб формування соціокультурної компетентності школярів та студентів на різних етапах вивчення іноземної мови.</i>	13
ШЕРШУН Г.В <i>Безпека життєдіяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього фахівця.....</i>	17
ГРУЩЕНКО М.М., ЛЕЛЯК Л. М., MARTИНЮК В.М., ДМИТРИШИН Д.О <i>Формування фізичної культури особистості – основна педагогічна функція фізичної культури</i>	21
БУГА О.І <i>Діджиталізація педагогічної освіти освітнього процесу в закладах вищої освіти.....</i>	26
АВТУХОВ С.Л. <i>Фахова музична підготовка</i>	30
ЗАВАЛЬНЮК Я.М <i>Lexikologie, ihre aufteilung</i>	33
ГОРБАТА Л.Ф., ГУЛЯС Н.М <i>Позакласне життя та діяльність наукового обласного ліцею-інтернату.....</i>	39
КОРОЛЬ Т.І. <i>Формування навичок мислення вищого рівня на уроках англійської мови.....</i>	42
КРОПИВНИЦЬКА Г.М., ЛАГОЛА І.М. <i>Використання технологій інтерактивного навчання на уроках літературного читання під час вивчення творів різних жанрів (на прикладі творчості Т.Шевченка).....</i>	49
СЛОБОДЯНЮК В.Ю. <i>Особливості роботи з інтерактивними посібниками на заняттях з німецької мови</i>	54
ГОРБАТА Л.Ф. <i>Складові компоненти здорового способу життя старшокласників</i>	58
ЦАРИК А.П., ДМИТРИШИН Д.О. <i>Орієнтація оздоровчих видів гімнастики в систему фізичного виховання школярів</i>	61
ЯКОВЛІВА О. П <i>Формування когнітивної діяльності учнів початкової школи у процесі ігрової терапії.....</i>	66

ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ ЯК МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ

КЛИМЕНКО О.Ф <i>Теоретико-методологічне обґрунтування поняття сталого розвитку</i>	70
САВЧЕНКО О.С <i>Особливості копінг-поведінки творчої особистості</i>	73

ДУБЕНСЬКА Т., ЛАГОЛА І.М. Використання технологій критичного мислення на уроках літературного читання як засобу формування мовної особистості молодшого школяра.....	75
ЯРМОЛЕНКО М.П. Експериментальне дослідження креативності підлітків	80
КОВАЦЕНКО Г.В Розвиток образного мислення студентів на заняттях з фортепіано	85
ПЛОТИЦЬКА Ю.П Ефективна комунікація як засіб виробництва знання	89
ФЕДОРЧУК С.Ф Проблеми духовного розвитку особистості у контексті сучасних культурних умов	92
ОСАДЧУК А.С Вчинення правопорушень студентами	94

Л А Б О Р А Т О Р І Я П Е Д А Г О Г І Ч Н О Ї М А Й С Т Е Р Н О С Т І Т А П Р О Ф Е С І Й Н О Г О С А М О Р О З В И Т К У П Е Д А Г О Г А

СВИНАРЧУК В.М Сценарій військово-спортивного свята «Козацькі ігри патріотів»	97
ДИМІНСЬКА В.К., ПЕКУРАРУ Л.Г Музика об'єднує світ	104
МАРЦЕНЮК В.М Виховна година «Я – дитина і маю права».....	109
ДИМІНСЬКА В.К ПЕКУРАРУ Л.Г. Про що може розповісти сонатна форма	116
МАЗУР Т.А., БЕРЕЖАНСЬКА О.Ю. «О слово рідне, хто без тебе я?»	120
КАСІЯНЕНКО О.М Оформлення реквізитів: вимоги та правила План–конспект заняття.....	131
КИСЕЛЕВ Д.Л Из эпистолярного обзора возрождения: Данте и Шекспир..	139
КУШКО І.С. Розробка уроку: Державотворчий процес періоду директорії....	142
ПРИСЯЖНЮК Д.С Спорт у Вінниці на початку ХХ століття.....	149
КЛАПКО С.В. Тематичні обрії Шевченкової поезії	152

ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «Вісник науково-методичних досліджень «Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	156
--	-----

як творчореалізовані особи вони вірять у позитивне завершення життєвих негараздів.

Порівняльний аналіз копінг-поведінки обох вибірок показав вищі показники за шкалами «перебільшене реагування», «порушення концентрації уваги та пам'яті» у вибірці творчореалізованих осіб. Указані типи реакцій вказують на розгубленість та певну дезадаптованість цих осіб у ситуаціях травмуючого стресу. Досліджувані загалом схильні більше посилювати контроль за ситуацією, що проявляється у надпильності, проте, через витіснення та придушення власних переживань мають розлади сну та тривожні сновидіння.

Висновки. Подолання внутрішньоособистісного конфлікту між

несвідомими та усвідомлюваними, вітальними та моральними конструктами не завжди здійснюється творчою особистістю конструктивно. Для зменшення напруження від дії конфлікту особистістю несвідомо застосовуються механізми психічного захисту. Реалізованим у творчих професіях особам властиві складні інфантильні захисні механізми заперечення та регресії, з поступовим приєднанням компенсації. Загалом творчих осіб – заперечення, заміщення і витіснення. Рушійною силою творчої діяльності виступає напруження, що виникає як внутрішньоособистісний конфлікт, яке трансформується в творчий продукт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Маслоу, А. (2008), *Мотивация и личность* / Абрахам Маслоу, "Рефл-бук", М., "Ваклер", К., 259 с.
2. Титаренко, Т.М. (2003), *Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності* / Т.М. Титаренко, Либідь, К., 376 с.
3. Яновська, Л.В. (2005), Дослідження динаміки здатності до життєтворчості особистості дорослого віку, *Творчий потенціал особистості: проблеми розвитку та реалізації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* / За ред. О.Б.Терешини, П.Ю.Липського, ЕКМО, К., С.132-135.

ДУБЕНСЬКА Т., ЛАГОЛА І.М.,
спеціалісти вищої категорії, КЗЛОР
«Бродівський педагогічний коледж
імені М. Шашкевича»

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Постановка проблеми. Освітній процес, у якому поєднуються накопичення знань і процес пізнання навколишнього світу, творить людину, яка вміє співпрацювати, співчувати, розуміти свою причетність до того, що

відбувається навколо неї, розуміти інших, бути милосердною, відповідальною, учить бачити проблему і знаходити шлях до її розв'язання. Змінюються обставини, підходи, погляди, унаслідок цього змінюються і реформи. Не минуло це й реформу освіти. Настав час змінити підхід педагогів, запропонувати іншу, «нову» модель навчання, яка зробить із школярів не «всезнаючих», а «всезастосовуючих» та «всерозуміючих» в умовах сучасного суспільства.

Реформування освітньої програми слід розпочати зі змін в організації навчального процесу, у якому вчитель і учні – ділові партнери. Завдання вчителя – створити в класі атмосферу пошуку, інтелектуальної творчості, сформувані учня, який розуміє і вміє розв'язувати проблеми; відчуває радість від пізнання навколишнього світу і творчої діяльності. Реалізація цієї мети досягається застосуванням технологій критичного мислення, упровадження яких на уроках початкової школи є основною потребою закладів освіти.

Стан дослідження проблеми. Сучасні педагоги українських шкіл прагнуть кардинально змінити освітній процес, щоб сформувати активного школяра, який самостійно досліджуватиме світ довкола. Таке навчання сьогодні вважається «найкращою практикою» [2, с.11]. Дослідження показують, що саме на активних заняттях – якщо їх орієнтовано на досягнення конкретних цілей і добре організовано – учні часто засвоюють матеріал найбільш повно і з користю для себе. Найпоширенішими технологіями для реалізації цього дослідження є технології критичного мислення, при використанні яких майже всі учні є

основними суб'єктами навчального процесу, при цьому кожен із них вносить свій індивідуальний внесок у вирішення поставленого завдання через обмін знаннями та ідеями.

Технологія розвитку критичного мислення як освітня інновація стала предметом досліджень вітчизняних педагогів і методистів порівняно недавно. Це зумовлено тим, що погляди вчених стосовно можливості формування критичного мислення в учнів початкових класів були досить суперечливими.

Науковці різних країн світу не мають єдиного погляду щодо визначення поняття «критичне мислення». Так, М. Кларін вважає, що критичне мислення є раціональним, рефлексивним мисленням, яке спрямоване на вирішення того, чому варто вірити або які дії варто застосувати [1, с. 28]. Д. Халперн у своїх працях зазначає, що цей вид мислення передбачає використання когнітивних технік і стратегій, які збільшують вірогідність отримання бажаного кінцевого результату. На думку Д.Клусгера, критичне мислення – це мислення самостійне, інформативне, воно починається з постановки запитання, прагне до переконливої аргументації, має соціальний характер [2, с.54]. Дослідник детально аналізує це явище і зазначає, що критичне мислення має п'ять характеристик, які визначають його як мислення самостійне, мислення узагальнене, мислення проблемне й оцінне, мислення аргументоване, мислення соціальне. Проте всі варіанти визначення поняття «критичне мислення» об'єднані спільною рисою – наявністю ознак (аналітичність, асоціативність, логічність, самостійність, системність),

які сприяють формуванню компетентностей, що допомагають людині зорієнтуватися в навколишньому світі, як-от: інформаційної, соціальної, мовленнєвої.

Реформування освіти в Україні успішно розпочалося. Уже другий рік впроваджується Концепція «Нова Українська Школа», нові освітні стандарти ґрунтуються на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя», але не обмежуватимуться ними. Однією із вимог Нової Української Школи є формування ключових та предметних компетентностей, зокрема вільне володіння державною мовою та здатність спілкуватися рідною [3, ст.11]. Найширше ці компетентності можна сформувати в мовній та літературній освіті молодших школярів, підібравши найбільш ефективні засоби, методи, прийоми навчання і форми організації навчальної діяльності.

Оскільки зміни при реформуванні відбуваються лише декілька років, залишилися і класи з традиційною системою навчання. Та це не означає, що процес здобування освіти в таких класах повинен стояти на місці. Учитель повинен «іти в ногу з часом», широко використовувати методи «взаємного» навчання, інтеракції, розвитку критичного мислення, щоб його учні вирости компетентними, критично мислячими та вміли застосовувати набуті теоретичні знання в умовах навколишнього середовища.

Метою статті є спроба дослідити ефективність використання технологій розвитку критичного мислення під час

формування мовної особистості молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Концептуальних засад реформування середньої школи «Нова українська школа» так трактується одна з найважливіших компетентностей: «Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовою. Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування» [3, ст.11]. Упродовж усіх років навчання ця компетентність реалізовується на уроках літературного читання та української мови.

Типовий урок літературного читання зазвичай розпочинається з повідомлення теми, мети уроку та вступною бесідою, основна роль у якій належить вчителю. Пропонуємо ці традиційні методи замінити, застосувавши один із методів критичного мислення – метод «Передбачення». Сутність цього методу полягає в тому, що учні, отримавши невелику частину інформації чи назву літературного твору, висловлюють власні ідеї і здогадки щодо розвитку подій у творі чи його героїв. У результаті учні актуалізують та розширюють власні знання з даного питання, розвивають логічне мислення і критичність міркування. Наприклад, у 2 класі школярі вивчають оповідання Оксани Луцківської «Шашки» [6, с. 23-25]. Діти читають

заголовок і висувають припущення, про що йтиме мова в цьому творі. Крім того, вони також висловлюють свої враження від цієї гри, розповідаючи історії з власного життя. Під час обговорення результати їхнього досвіду вчитель фіксує на дошці, створюючи кластер, що дає змогу учням унаочнити думки, учить систематизувати власні знання.

На етапі мотивації навчальної діяльності цікавими є завдання інтегрованого характеру, тому доцільно використовувати прийом поєднання термінів та фактів з різних навчальних предметів у вигляді різних вправ. Наприклад, вправу «Літературні приклади» вчитель проводить для з'ясування назви оповідання: ШАХТАР-ХТАР+ШИШКА-ИШКА+КИТ-Т = ШАШКИ («Шашки»), або вправу «Дешифрувальник», у якій інтегруються точні предмети з предметами літературно-мовної освіти.

Під час вивчення художнього твору на уроках читання обов'язковим етапом є літературний аналіз, характеристика героїв та подій у ньому. Сучасним школярам слід ставити запитання відкритого типу, які спонукатимуть їх мислити критично та логічно. Для цього чудово підходить метод критичного мислення – «Кубик Блума». На гранях кубика зазначено шість питань: «Назви...», «Чому...», «Поясни...», «Поділись...», «Придумай...», «Запропонуй...». Ці питання дозволяють вчителю перевірити базові знання учнів, сформувані вміння визначати причинно-наслідкові зв'язки, вчать учнів дивитись на явище з різних точок зору, розвивають мовлення учнів, уміння висловити власну думку та свої емоції. Проілюструвати

даний метод можна на прикладі уривків із твору Астрід Ліндгрен «Пригоди Карлсона», який учні читають у 3 класі [5, с. 153-156]. Сторона кубика вказує, на яке питання слід відповідати. Рекомендується, щоб питання починалося з першого слова, яке розташоване на певній стороні кубика. Наприклад:

- Назви героїв твору «Пригоди Карлсона».
- Поясни : чи ти підтримуєш думку, що Карлсон – найкращий машиніст у світі?
- Чому Малий здивувався появі Карлсона?
- Поділись своєю думкою, що б ти зробив, коли побачив Карлсона у себе на підвіконні?
- Придумай, які пригоди могли б трапитися в Карлсона і Малего.
- Запропонуй, як Малому розповісти про пригоду своїм батькам.

В ігровій формі учні працюють, критично мислять і водночас формують мовленнєву комунікацію.

Ще одним цікавим методом роботи на уроці літературного читання, який доцільно проводити на етапі творчої роботи над твором, є метод РАФТ. Цей метод не є надто поширеним, але надзвичайно ефективним в процесі формування мовної особистості. Спочатку потрібно намалювати таблицю з чотирьох колонок: роль, аудиторія, форма і тема. Основне завдання учнів – вибрати персонажа, вжитися в його роль і донести до аудиторії певне висловлювання від його імені. Наприклад, при опрацюванні казки «Колобок» [4, с.35-37] учням пропонується вибрати роль Бабусі чи

Дідуся, Колобка, Зайчика, Вовчика, Ведмедя, Лисички, когось із їхніх друзів, жителів села, самого читача. Далі варто обдумати зміст повідомлення, яке цей герой хоче висловити. Наприклад, Колобок може розповісти про те, як йому було сумно залишатися самому на підвіконні. Наступний крок – аудиторія, тобто, до кого звертатиметься наш герой. І найскладніша частина завдання – вибір форми звертання. Наймолодшим школярам на цьому етапі потрібна допомога вчителя, адже вони не знають про всі форми, у яких може бути виражено текст. Першокласникам варто вибрати щось простіше: sms-повідомлення, лист або усне звертання.

Висновки. У результаті застосування технології критичного мислення в учнів виробляється аналітичне мислення,

розвиваються креативні здібності, збагачується інтелект. Технологія розвитку критичного мислення дає змогу в умовах сучасного уроку літературного читання виховати мовну особистість, активну, комунікативно компетентну, підготовлену до майбутньої життєвої комунікації, здатної розв'язувати проблеми і приймати конкретні рішення в змінених обставинах спілкування. Учень, в якого розвинене критичне мислення, володіє вмінням сприймати, осмислювати, інтерпретувати, оцінювати інформаційний текст, аргументовано висловлювати власний погляд, враховуючи думки співрозмовника. Саме таку мовну особистість покликана розвивати школа на сучасному уроці в аспекті технології критичного мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вукіна Н. В. Критичне мислення: як цього навчати / Н. В. Вукіна, Н. П. Дементієвська. Харків, 2007. 108 с.
2. Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів / А.Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер; [наук. ред., передм. О.І.Пометун]. Київ, 2006. С. 11.
3. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» [Текст]. Міністерство освіти і науки України, 2016. 34 с. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
4. Науменко В.О. Літературне читання: підруч. для 2-го кл. / Віра Науменко. Київ, 2012. С. 35-37
5. Савченко О. Я. Літературне читання. 3 клас: підруч. для загально- освіт. навч. закл. / О. Я. Савченко. Київ, 2013. С.153-156.
6. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 1,2 класах серії «Шкільна бібліотека» / Укладач Тетяна Стус. Львів, 2016. С. 23-25.